

УДК 378.091.26/.27.018.43

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-49-04>

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О. О. Наливайко

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022,
nalyvaiko@karazin.ua, <http://orcid.org/0000-0002-7094-1047>

К. А. Куцина

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, Україна, 61022,
e_kutsina@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0002-4002-2795>

В умовах пандемії COVID-19 дистанційна форма навчання стала основним способом здобуття освіти. Це спричинило поштовх до розвитку та залучення інноваційних інформаційних технологій до управління навчальним процесом. Їй притаманні як переваги так і недоліки. Однією з основних складових навчального процесу є перевірка та оцінювання навчальних досягнень, які повинні проводитися на відстані. Контроль за засвоєнням матеріалу при такому способі набуття знань має свої складнощі. Аналіз літератури іноземних джерел тільки підтверджує, що тема оцінювання дистанційного навчання набуває все більшої актуальності та потребує розвитку та удосконалення. У статті розглядається проблематика оцінювання знань під час дистанційного навчання та здійснюється пошук оптимальної моделі контролю і шляхів підвищення його ефективності із залученням нових форм та інноваційних технологій. Вочевидь оцінювання під час дистанційної форми навчання потребує систематизації і стандартизації та має перспективи подальшого розвитку у сфері контролю набуття знань. Цей напрямок розвитку дистанційної освіти є пріоритетним сьогодні та потребує пильної уваги сучасної педагогіки.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, контроль, оцінювання, система, навчальні досягнення.

А. А. Наливайко

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина,
площадь Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022,

Е. А. Куцина

Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина,
площадь Свободы, 4, Харьков, Украина, 61022,

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНИВАНИЯ ВО ВРЕМЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

В условиях пандемии COVID-19 дистанционная форма обучения стала основным способом получения образования. Это повлекло за собой толчок к развитию и привлечению инновационных информационных технологий к управлению учебным процессом. Ей присущи как преимущества, так и недостатки. Одной из основных составляющих учебного процесса является проверка и оценка учебных достижений, которые должны проводиться на расстоянии. Контроль за усвоением материала при таком способе обретения знаний имеет свои сложности. Анализ литературы иностранных источников только подтверждает, что тема оценивания дистанционного обучения приобретает все большую актуальность и требует развития и усовершенствования. В статье рассматривается проблематика оценки знаний во время дистанционного обучения и поиск оптимальной модели контроля и путей повышения его эффективности с привлечением новых форм и инновационных технологий. Очевидно, что оценка во время дистанционной формы обучения требует систематизации и стандартизации, а также имеет перспективы дальнейшего развития в сфере контроля приобретения знаний. Это направление развития дистанционного образования является приоритетным сегодня и требует пристального внимания современной педагогике.

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционное обучение, контроль, оценка, система, учебные достижения.

Oleksii Nalyvaiko

V. N. Karazin Kharkiv National University,
6 Svobody Sq., 61022 Kharkiv, Ukraine,

Kateryna Kutsyna

V. N. Karazin Kharkiv National University,
4 Svobody Sq., 61022 Kharkiv, Ukraine,

FEATURES OF EVALUATION DURING DISTANCE LEARNING

In the context of the COVID-19 pandemic, distance learning has become the main way to get an education. This gave impetus to the development and involvement of innovative information technologies in the management of the educational process. It, like other forms, has both advantages and disadvantages. One of the main components of the educational process is the verification and evaluation of educational achievements, which should be carried out at a distance. Control over the assimilation of material in this way of acquiring knowledge has its difficulties. Analysis of the literature of foreign sources only confirms that the topic of distance learning assessment is becoming increasingly important and needs to be developed and improved. The article considers the problem of knowledge assessment during distance learning and searches for the optimal model of control and ways to increase the effectiveness of control of educational achievements with the involvement of new forms and innovative technologies. Obviously, assessment during distance learning requires systematization and standardization and has prospects for further development in the field of control of knowledge acquisition. This direction of distance education development is a priority today and requires close attention of modern pedagogy.

Key words: *distance education, distance learning, control, assessment, system, educational achievements.*

Вступ. Дистанційна форма навчання завдяки пандемії COVID-19 зайняла провідне місце в освітніх системах багатьох країн світу [1]. Дана форма навчання не є новою, але масове розповсюдження набула тільки зараз [19]. Будь-який навчальний процес передбачає підбиття проміжних підсумків для визначення ефективності навчання [6]. Передусім це відбувається у вигляді оцінювання студентів. Оцінка сама по собі – комплекс об'єктивних і суб'єктивних факторів, що у сумі визначають рівень засвоєння та закріплення навчального матеріалу. Існує досить багато методів оцінювання, які базуються на принципах педагогічної науки [3]. При цьому сучасна дистанційна освіта зіштовхнулася з труднощами, рішення яких не завжди лягають у канву постулатів оцінювання навчального процесу [9]. Саме тому розробка оптимальних і системних підходів оцінювання результатів дистанційного навчання є актуальним та пріоритетним завданням сучасної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що Covid-19 спонукав заклади вищої освіти по всьому світу перенести традиційні заняття в онлайн-формат. Не став винятком і Університет Лотанда Еотвоса (ELTE). На початок пандемії в університеті вже були розроблені обмежені стратегії щодо дистанційної освіти, але ці веб-платформи надавалися лише студентам з особливими потребами. Через пандемію всі студенти ELTE були змушені використовувати онлайн-платформи, надані університетом, такі як Microsoft Teams та

Zoom, для відновлення навчання. Дослідження Y. Ismaili було направлено на оцінку початкового досвіду студентів у використанні нових платформ онлайн-навчання. У ході дослідження також розглядалися питання впливу дистанційного навчання на задоволеність здобувачів та їх ставлення до якості освіти у цих кризових обставинах. Автор відмічає, що студенти зіткнулися зі змішаним почуттям збентеження, самотності, невпевненості в тому, що станеться з класами, іспитами, випускними та іншими важливими видами діяльності, що впливають на їхній навчальний шлях, незалежно від щоденної боротьби з важкою доступністю засобів цифрового навчання та особистих потенційних проблем зі здоров'ям. Y. Ismaili зосереджує увагу свого дослідження на тому, що ще дуже рано робити висновки щодо ефективності вимушеного дистанційного навчання, проте це дослідження можна розглядати як дорожню карту для подальших дій установ, покращення організаційних та освітніх недоліків, з якими вони зіткнулися у процесі організації навчання у кризових явищах [17].

Забезпечення адекватних форм і методів контролю знань студентів під час дистанційного навчання є актуальною проблемою в контексті пандемії Covid-19, що зумовлено необхідністю залучення інноваційних інформаційних технологій до управління навчальним процесом. У статті «Ensuring control of students' knowledge in distance learning» на основі даних літератури представлені основні функції та

дидактичні принципи контролю знань з точки зору дистанційного навчання, перераховані важливі складові успішної організації педагогічного процесу та складові системи управління навчанням [13].

Медичні та фізіологічні аспекти оцінювання під час дистанційного навчання досліджувалися Nakagawa Y., Sripian P., Sugaya M [18]. Науковий пошук авторів показує, що у дистанційному навчанні було відзначено менший рівень спілкування, що зменшило рівень концентрації уваги студентів на навчанні. У своїй роботі «Evaluation of Distance Learning Effects on Concentration and Relaxed States by EEG and HRV» Y. Nakagawa, P. Sripian, M. Sugaya пропонують метод об'єктивної оцінки якості дистанційного навчання за допомогою біометричної інформації, щоб зрозуміти різницю рівня концентрації студента під час навчання. Суть цього методу полягає у вимірюванні електроенцефалографію студента та зміну частоти серцевих скорочень, щоб оцінити зміну емоцій здобувача на основі різних умов спілкування під час дистанційного навчання. Аналіз результатів показує, що різні умови спілкування впливають на рівень концентрації уваги студентів. Такий результат за словами авторів міг бути пов'язаний з студентськими уподобаннями щодо теми заняття [18].

У статті «Cloud technologies in distance learning of specialists in physical culture and sports» розглянуто проблему вибору хмарних технологій для дистанційної освіти фахівців з фізичної культури та спорту. З метою вирішення проблеми автори описали основні особливості та функції найпопулярніших зарубіжних та вітчизняних систем дистанційного навчання. Необхідність більш раціонального вибору системи та аналізу порівняльних характеристик функціональних можливостей LMS-систем та хмарних сервісів показала, що хмарні технології є перспективним способом упровадження дистанційного навчання фахівців з фізичного виховання. Крім того важливим фактором при виборі LMS-системи у процесі дистанційного навчання є її можливості [16].

Мета та завдання дослідження. Однією з відмінностей дистанційного навчання від очного є те, що тематичне та поточне оцінювання результатів навчання повинно відбуватися на відстані [9; 19]. Враховуючи цю особливість для оптимізації дистанційного контролю, проведемо дослідження, метою якого є аналіз проблем контролю навчання під час дистанційної форми освіти та удосконалення форм контро-

лю навчальних досягнень. Нам необхідно визначитись з:

- поняттям «контроль знань», а також його призначенням, видами, принципами та функціями;
- системами оцінювання сучасної освіти;
- проблемами оцінювання під час дистанційного навчання;
- вибором оптимального варіанту контролю знань під час дистанційного навчання;
- рекомендаціями підвищення ефективності контролю дистанційного навчання.

Основна частина. Невід'ємною складовою освітнього процесу є перевірка та контроль навчальних досягнень [20]. Контроль потрібен на всіх етапах, його призначення полягає в тому, щоб виявити рівень засвоєння студентом навчального матеріалу. Це потрібно обом сторонам навчального процесу для коригування програми навчання та досягнення наприкінці позитивного результату. У педагогічній науці контроль знань має термін «педагогічна діагностика» [5]. Розрізняють такі види контролю:

- ❖ попередній, який ставить за мету виявити якості, навички та вміння здобувача освіти перед вивченням нової теми, курсу для можливої подальшої корекції навчального матеріалу;
- ❖ поточний, який здійснюється в процесі вивчення нової теми, його мета – перевірити якість знань для можливої подальшої корекції;
- ❖ тематичний, який проводиться після закінчення вивчення тем і розділів, ставить за мету перевірити та оцінити засвоєння здобувачем навчального матеріалу;
- ❖ підсумковий, який проходить наприкінці чверті/семестру та показує рівень успішності за вказаний період;
- ❖ заключний, який підбиває підсумки успішності здобувача за навчальний рік (перевідні та випускні экзамени).

Педагогічна діагностика базується на принципах [5]: об'єктивності; системності; гласності; диференційованості; індивідуального підходу; вимогливості; єдності вимог тощо.

Перевірка знань виконує такі функції [5]: контрольна; розвиваюча; перевірна; мотивуюча; освітня; стимулююча; виховна; управлінська. Крім перевірки знань, педагогічна діагностика перевіряє досягнення і в соціальному та загальнопсихологічному плані розвитку здобувачів [5].

Розглянемо дві системи оцінювання, які існують в навчальному процесі нашої країни: мо-

дульно-рейтингова та вербальна. Перша система зайняла провідне місце в освіті та поширена в багатьох вишах світу. Її особливість полягає в тому, що вона дозволяє дати об'єктивну оцінку праці студента протягом усього семестру. Для цього найчастіше використовуються модулі як самостійна частина курсу. Отримати позитивну оцінку можна, склавши всі модулі. За вивчення дисципліни призначається 100 балів, які за бажанням можна перевести в традиційну 5- або 12-бальну систему. Така структура мотивує студента працювати для досягнення позитивного результату протягом усього семестру. Також стимулом є додаткові бали, нараховані за написання рефератів, доповідей, участь у предметних олімпіадах тощо. Внаслідок семестрового поділу на модулі відбувається більш точне та об'єктивне оцінювання студента [11].

Друга система оцінювання достатньо нова для української освіти. Її головна відмінність – упровадження понять «вербальна оцінка» (оцінювальне судження) та «рівнева оцінка» (оцінювальне судження з зазначенням рівня результату). Протягом навчального семестру враховується динаміка досягнень здобувача. Підсумковий рівень знань позначається літерами: початковий (П), середній (С), достатній (Д) та високий (В). Для формування оцінювання існує певний алгоритм для викладача. Вербальна оцінка – результат засвоєння чи незасвоєння навчальної програми здобувачами освіти [7].

Відсутність оцінки дозволяє зосередитися не на змаганні за кращу відмітку, а на самому навчальному процесі, що виключить з нього таке поняття як «академічна недоброочесність». Вербальна система за рахунок динаміки розвитку здобувача дозволить побудувати індивідуальну освітню траєкторію (ІОТ).

Оскільки викладач та студент розділені між собою простором під час дистанційного навчання, виникають складнощі організації контролю знань студентів. Існують такі форми контролю:

- 1) письмова робота на вказану тему;
- 2) референтна оцінка роботи іншого студента, який вивчає такий самий курс;
- 3) онлайн-оцінка.

Але всі вказані форми контролю мають суб'єктивний характер. Найрозповсюдженішим та ефективним типом контролю є тестування, але стосується це тільки робіт нетворчого характеру. Тести добре автоматизуються та при правильному комплексному підході дають хороші результати, проте охопити всі

характеристики засвоєння матеріалу вони досі не можуть [1].

Під час дистанційного навчання гостро постає питання академічної недоброочесності. Не завжди викладач може контролювати процес здобуття знань. Також дистанційна форма освіти ускладнює побудову ІОТ учасників навчального процесу, що знижує ефективність отримання та засвоєння матеріалу студентом [8].

Тому для досягнення максимального ефекту під час дистанційного навчання треба застосовувати всі відомі форми контролю знань та займатися пошуками «золотої середини».

Для створення об'єктивності під час оцінювання студентів необхідно позбутися деяких недоліків. По-перше, для вдосконалення комунікації між студентом та викладачем треба запровадити особисті електронні кабінети, тобто спростити спілкування та наблизити дві сторони навчального процесу [10]. Це спростить побудову ІОТ. По-друге, під час використання тестування як контролю знань на етапі розробки тестів необхідно створити максимальну варіантність, що дозволить нівелювати такий фактор як академічна недоброочесність [9]. По-третє, необхідно з часом провести стандартизацію дистанційного навчання [14]. Це допоможе систематизувати та виробити єдині вимоги під час проведення контролю знань.

Враховуючи проблематику та особливості дистанційної освіти в Україні, оптимальним варіантом для оцінювання засвоєння навчального матеріалу могла бути комбінація з двох систем. Основною для контролю вивчення профільних предметів залишається модульно-рейтингова система. Для оцінювання засвоєння загальноосвітніх курсів було б доцільно використовувати вербальну систему. У цілому, без шкоди для якості освіти, це покращило б адаптацію до дистанційного навчання, а також знизило б навантаження на викладача та студента за рахунок скорочення кількості екзаменів та збільшення кількості заліків.

Суттєвим посиленням та підвищенням ефективності перевірки знань студентів під час дистанційного навчання було б використання системою освіти незалежних центрів оцінювання. Зараз такі центри беруть участь в заключному виді контролю (випускні іспити) – зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) [2]. З урахуванням розвитку інформаційних технологій було б доцільно запровадити в систему оцінювання дистанційної освіти деякі види контролю через незалежні центри, використовуючи разом з тестами інноваційні форми та

методи (тренінгові технології, кейс-методи, есе, портфоліо) [4]. Перевірка тестових робіт незалежних центрів повинно проводитись з мінімальним долученням людини, тобто бути автоматизованою. Такий підхід дозволить посилити навчальну мотивацію здобувачів та збільшити об'єктивність оцінювання у їх очах. Комунікація роботодавців з такими структурами в подальшому спростить процес працевлаштування.

У контексті вимушеного дистанційного навчання [19] та тих проблем, які з'явилися у процесі організації навчання у кризових умовах, важливо побудувати якісну систему педагогічної взаємодії між учасниками освітнього процесу, тобто надати максимально можливі шляхи комунікації та порозуміння [12].

Побудова ефективної моделі оцінювання в умовах дистанційного навчання це складний багаторівневий процес у якому мають бути задіяні як найбільша кількість стейкхолдерів пов'язаних організацією та результатами освітньої діяльності. Постійні зміни стандартів професійної підготовки потребують застосування динамічної системи оцінювання у закладах освіти яка повинна прагнути до кореляції з вимогами суспільства та майбутньої професії.

Висновки. Контроль знань залишається невіддільною складовою освітньої системи, не дивлячись на зміни та кризи, які трапляються перманентно. При цьому постійно продовжується пошук оптимальної моделі оцінювання, зокрема в умовах дистанційної освіти. Наразі це може бути симбіоз модульно-рейтингової та вербальної систем оцінювання. Не викликає

жодних сумнівів, що з удосконаленням технологій дистанційного навчання та його методичного забезпечення відбудеться й оптимізація процесу оцінювання. На даному етапі розвитку суспільства вищезазначену систему оцінювання можна вважати перехідною до більш змістовної системи, яка буде використовувати нейроінтерфейси та BigData в основі оцінювання знань здобувачів.

Ринок праці постійно вимагає кваліфікованих спеціалістів, які оволоділи фундаментальними знаннями, що дозволяють підлаштуватися під виклики майбутнього. Якість освіти шукачів праці не завжди відповідає критеріям роботодавців, що призводить до матеріальних втрат останніх на додаткове перенавчання (курси підвищення кваліфікації та перепідготовки тощо). Частково тому причиною є недосконалість оцінювання у закладах освіти. Освітнім установам у контексті розвитку дистанційних форм навчання вкрай необхідне вдосконалення компоненту об'єктивності та недопущення академічної недоброчесності. На прикладі проведених досліджень у США встановлено, що підвищення рівня навчальних досягнень забезпечує приріст валового національного продукту (ВВП) на 1% [4]. Отже, освіта потребує змістовного розвитку дистанційно-цифрових форм навчання.

Тому перспективними напрямками подальших досліджень у сфері контролю навчальних досягнень вважається розвиток новітніх технологій контролю під час дистанційного навчання та пошук принципово нових методик оцінювання знань здобувачів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Болкунов И. Дистанционные образовательные технологии: проблемы учебного контроля. *Проблемы современного педагогического образования*. 2018. (58-1). С. 33-36.
2. Головка С. Особливості та перспективи розбудови нормативно-правового забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право*. 2018. № 4 (49). С. 64-73
3. Гордієнко Л. П. Методи контролю оцінки знань при дистанційній формі навчання: матеріали I Всеукр. наук.-прак. конф, м. Київ, 16 черв. 2020 р. Київ, 2020. С. 29-31.
4. Євтух М., Лузік Е., Дибкова Л., Дибкова Л. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень. Монографія. КНЕУ, Київ, 2010.
5. Зайченко І. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. Київ, «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с.
6. Назаренко Т., Шиліна Н. Тестування як засіб контролю знань студентів під час дистанційного навчання: матеріали всеукр. наук.-метод. конф., м. Київ, 20 трав. 2021 р. С. 88-93.
7. Наказ МОН від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».
8. Наливайко О., Куцина К. Дистанційне навчання: форма навчання майбутнього чи необхідність сучасного учбового процесу: матеріали міжнар. наук.-метод. конф., м. Харків, 20-21 трав. 2021 р. Харків, 2021. С. 121-125. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5112294>

9. Наливайко О., Калістова О., Поляков Д. Дотримання академічної доброчесності навчальних досягнень здобувачів освіти в процесі дистанційного навчання. *Освітологічний дискурс*. 2020. 31(4) С. 143–162. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.4.10>
10. Павленко О., Шаров С., Москальова Л., Шарова Т., Коваленко А. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. *Інженерні та освітні технології*. 2019. 7(3). С. 106-121. URI: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/7813>
11. Соболев С. Рейтинговая система оценки знаний: общие принципы и выбор параметров. *Инженерный журнал: наука и инновации*. 2014. 1 (25), 4.
12. Шведова Я. Педагогічна взаємодія у діаді «викладач-студент» в умовах онлайн навчання. *Освітологічний дискурс*. 2021. 33(3). С. 111–129. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.38>
13. Abaturov A., Nikulina A. *Ensuring control of students' knowledge in distance learning*. In: Abstracts of the III International Scientific and Practical Conference (Lisbon, February 2 – 5, 2021). International Science Group, Lisbon, Portugal, pp. 146-151
14. Belaya V. The Use of e-Learning in Vocational Education and Training (VET): Systematization of Existing Theoretical Approaches. *Journal of Education and Learning*. 2018. 7(5), pp. 92-101.
15. Bardus, I., Herasymenko, Y., Nalyvaiko, O., Rozumna, T., Vaseiko, Y., & Pozdniakova, V. Organization of Foreign Languages Blended Learning in COVID-19 Conditions by Means of Mobile Applications. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021 13(2). pp. 268-287. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/421>
16. Denysova L., Shynkaruk O., & Usychenko V.. Cloud technologies in distance learning of specialists in physical culture and sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. 18, 469-472.
17. Ismaili Y. Evaluation of students' attitude toward distance learning during the pandemic (Covid-19): a case study of ELTE university, *On the Horizon*. 2021. Vol. 29 No. 1, pp. 17-30. <https://doi.org/10.1108/OTH-09-2020-0032>
18. Nakagawa Y., Sripian P., Sugaya M. Evaluation of Distance Learning Effects on Concentration and Relaxed States by EEG and HRV. In: Nazir S., Ahram T.Z., Karwowski W. (eds) *Advances in Human Factors in Training, Education, and Learning Sciences*. AHFE 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 269. Springer, Cham. 2021 https://doi.org/10.1007/978-3-030-80000-0_37
19. Nalyvaiko O., Vakulenko A., & Zemlin, U. (2020). Features of forced quarantine distance learning. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 1(47). pp. 78-87. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2020-47-09>
20. Schieman S., & Plickert G. How knowledge is power: *Education and the sense of control*. *Social forces*. 2008. 87(1), 153-183.

REFERENCES:

1. Bolkunov, I. (2018). Distance educational technologies: problems of educational control. *Problems of modern teacher education*, (58-1), 33-36.
2. Golovko, S. (2018). Features and prospects of development of regulatory and legal support for external independent evaluation in Ukraine. *Scientific works of the National Aviation University. Series: Legal Bulletin Air and Space Law*, № 4 (49), 64-73
3. Gordienko, L. (2020). Methods of control of knowledge assessment in distance learning: materials I All-Ukrainian. scientific-practical conf., Kyiv, June 16. 2020 Kyiv, 29-31.
4. Yevtukh, M., Luzik, E., Dybkova, L., & Dybkova, L. (2010). *Innovative methods of assessment of educational achievements*. Monograph. KNEU, Kyiv.
5. Zaichenko I. (2008) *Pedagogy*. Textbook for students of higher pedagogical educational institutions, 2nd edition. "Education of Ukraine", "KNT", Kyiv.
6. Nazarenko T., Shilina, N. (2021). Testing as a means of controlling students' knowledge during distance learning: materials All-Ukrainian Scientific Method Conf., Kyiv, May 20.
7. Order of the Ministry of Education and Science dated 13.07.2021 № 813 "On approval of methodological recommendations for assessing the learning outcomes of students in grades 1-4 of general secondary education institutions".
8. Nalyvaiko O., Kutsyna K. (2021) Distance learning: a form of future learning or the need for a modern educational process: Materials of the International Scientific-Methodical Conference, Kharkiv, May 20-21.
9. Nalyvaiko, O., Kalistova, O., & Poliakov, D. (2020). Compliance academic integrity learning achievements of educational applicants in the process of distance learning. *Educological Discourse*, 31(4), 143–162. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.4.10>
10. Pavlenko, O., Sharov, S., Moskalyova, L., Sharova, T., Kovalenko, A. (2019). Implementation of distance learning by means of the Moodle platform in the process of training future philologists. *Engineering and educational technologies*, 7 (3), 106-121.

11. Sobolev S. (2014). Rating system for assessing knowledge: general principles and choice of parameters. *Engineering journal: science and innovations*, 1 (25), 4.
12. Shvedova, Y. (2021). Pedagogical Interaction in the «Teacher-Student» Diad in Online Learning Conditions. *Educological Discourse*, 33(3), 111–129. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.38>
13. Abaturov, A. и Nikulina, A. (2021) *Ensuring control of students' knowledge in distance learning*. In: Abstracts of the III International Scientific and Practical Conference (Lisbon, February 2 – 5, 2021). International Science Group, Lisbon, Portugal, C. 146-151. ISBN 978-1-63684-354-4
14. Belaya, V. (2018). The Use of e-Learning in Vocational Education and Training (VET): Systematization of Existing Theoretical Approaches. *Journal of Education and Learning*, 7(5), 92-101.
15. Bardus, I., Herasymenko, Y., Nalyvaiko, O., Rozumna, T., Vaseiko, Y., & Pozdniakova, V. (2021). Organization of Foreign Languages Blended Learning in COVID-19 Conditions by Means of Mobile Applications. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(2), 268-287. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/421>
16. Denysova, L., Shynkaruk, O., & Usychenko, V. (2018). Cloud technologies in distance learning of specialists in physical culture and sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 18, 469-472.
17. Ismaili, Y. (2021), "Evaluation of students' attitude toward distance learning during the pandemic (Covid-19): a case study of ELTE university", *On the Horizon*, 29(1), 17-30. <https://doi.org/10.1108/OTH-09-2020-0032>
18. Nakagawa, Y., Sripian, P., Sugaya, M. (2021) *Evaluation of Distance Learning Effects on Concentration and Relaxed States by EEG and HRV*. In: Nazir S., Ahram T.Z., Karwowski W. (eds) *Advances in Human Factors in Training, Education, and Learning Sciences*. AHFE 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 269. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-80000-0_37
19. Nalyvaiko, O., Vakulenko, A., & Zemlin, U. (2020). Features of forced quarantine distance learning. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 47, 78-87. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2020-47-09>
20. Schieman, S., & Plickert, G. (2008). How knowledge is power: Education and the sense of control. *Social forces*, 87(1), 153-183.

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 07.10.2021

ПРИЙНЯТО ДО ДРУКУ 28.10.2021